

Rapport över provgrävning på Kungstorget i Göteborg

Administrativa uppgifter

Efter anhållan av Göteborgs Stads Parkerings AB har Göteborgs historiska museum företagit provgrävning på Kungstorget, Göteborg, under tiden 12 - 14 maj 1975. (Dessutom genomförde Gatukontoret vissa återställningsarbeten.) Grävningen leddes av fil.kand. Mona Lorentzson och utfördes med hjälp av grävmaskin. Från Göteborgs Stads Gatukontor deltog grovarbetarna Tage Johansson och Gunnar Nilsson. Sammanlagt grävdes 56 meter schakt. Maskintid 24 tim. Grovarbetstid 24 tim. Därtill kommer tid för återställning.

Syfte

Undersökningen gjordes för att söka fastställa hur mycket av bastionen Johannes Dux som finns kvar inom det parti av torget, som kommer att beröras av den planerade parkeringsanläggningen. Området omfattar nuvarande Kungstorget. Enligt bevarade äldre kartor skulle bastionens murar ligga så att delar av de båda flankmurarna och murarna mot Vallgraven skulle bli tvungna att tas bort. Oklarhet har framför allt rått om hur mycket av området innanför bastionsmurarna som varit utbyggt.

Arbetsbeskrivning

Ett antal provgropar grävdes i en linje över torgets mittparti i riktning nordost-sydväst. Dessutom gjordes två provgropar i en linje nordväst-sydost, en nära Saluhallen och en på motsatta sidan av torget (se plan). I varje provgrop grävdes ner till orörd nivå utom på de ställen där murar påträffades. Schaktlängden varierade mellan ca 2 och 7 meter och bredden mellan 1 och 2 meter.

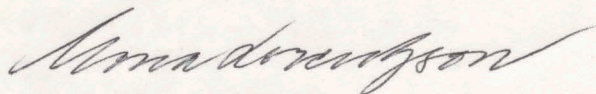
Sammanfattning

I provgroparna I och IX påträffades murar, i övrigt förekom inga fasta lämningar, endast fyllnadslager på orörd lera. Oklarhet har rått om vad som utförts och vad som förblivit projekt enligt de gamla planerna. Eftersom inga murrester påträffades i mittpartiet har troligen endast jordvallar förekommit här.

De murrester som påträffats i I och IX gick att passa in på planer från 1700-talets början och kan då tolkas som rester av de båda flankmurarna.

Efter vad som framkommit vid provgrävningen har man därför anledning förmoda att fasta lämningar endast kommer att påträffas längs torgets sidor och nära bastionsspetsen. (Se bilaga).

Göteborg den 28 maj 1975



Mona Lorentzson

Provgrop I

Avvägd nivå Nivå under markyta

+14,3 - 13,3 0 - 1,0 meter

Under asfaltlagret starkt lerblandad fyllning med tegelskrot (gråbrunt lager),

+13,3 - 13,1 1,0 - 1,2 "

Murbruk.

+13,1 - 1,2 - "

Mur av gråsten lagd i kalkbruk.

Grävningen slutar på denna nivå.

Provgrop II

Avvägd nivå Nivå under markyta

+14,3 - 14,0 0 - 0,3 meter

Gatsten på gruslager.

+14,0 - 13,5 0,3 - 0,8 "

Mörkgrått ganska torrt lerlager (omrört).

+13,5 - 12,5 0,8 - 1,8 "

Ljusare lerlager, verkar orört.

+12,5 - 12,45 1,8 - 1,85 "

Lager med pinnar, ca 3-4 cm tjocka. (Lagret naturligt bildat?)

+12,45 - 11,8 1,85 - 2,5 "

Ljusgrått lerlager (som ovan), orört.

+11,8 - 11,75 2,5 - 2,55 "

Lager med pinnar (som ovan).

+11,75 - 11,6 2,55 - 2,7 "

Ljusgrått orört lerlager.

Grävningen slutar på denna nivå.

Provgrop III

Avvägd nivå Nivå under markyta

+14,4 - 13,9 0 - 0,5 meter

Gatsten på gruslager.

+13,9 - 13,4 0,5 - 1,0 "

Mörkgrått torrt, omrört lerlager med enstaka tegelskrot och pinnar

+13,4 - 13,0 1,0 - 1,4 "

Ljusare grått lerlager.

ca
+13,0 - 1,4 - "

Svämtorv.

Grävningen slutar på ca
+11,4

Härunder och nedåt verkar leran vara orörd.

Provgrop IV

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+14,6 - 14,3	0 - 0,3	meter
ca	ca	
+14,3 -	0,3	"
- 13,6	- 1,0	"
+13,6 -	1,0 -	"

Grävningen slutar på denna nivå.

Gatsten på gruslager.

Tunt svämtorvlager.

Grå lera, ganska torr.

Något ljusare grå lera, verkar orörd.

I östra delen av schaktet förekommer på ca +12,6 ett svämtorvlager, som mot väster stiger till ca +12,9 och är här ca 10 cm tj. Under svämtorvlagret orörd lera.

Provgrop V

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+14,8 - 14,4	0 - 0,4	meter
+14,4 -	0,4 -	"
Grävningen slutar på		
+12,0	- 2,5	"

Gatsten på gruslager.

Grå lera, verkar omrörd, i de övre 20-30 cm; därunder är leran orörd. På ca +13,0 svämtorvränder

Provgrop VI

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+15,0 - 14,6	0 - 0,4	meter
+14,6 - 14,0	0,4 - 1,0	"
+14,0 - 13,0	1,0 - 2,0	"

Grävningen slutar på denna nivå.

Gatsten på gruslager.

Omrörd mörkare lera.

Orörd grå lera.

Provgrop VII

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+15,1 - 14,2	0 - 0,8	meter
+14,2 - 13,25	0,8 - 1,85	"
+13,25 - 13,0	1,85 - 2,1	"
+13,0 - 12,6	2,1 - 2,5	"
+12,6 - 12,4	2,5 - 2,7	"
Grävningen slutar på ca		
+12,5 - 12,4	2,6 - 2,7	"

under markytan

Gatsten på gruslager.

Ganska torr mörkgrå lera.

Svämtorv.

Grå, ganska fet lera.

Svämtorv.

Provgrop VIII

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+15,0 - 14,6	0 - 0,4	meter
+14,6 - 14,0	0,4 - 1,0	"
+14,0 -	1,0 -	"

Grävningen slutar på
+12,5 - 2,5

Gatsten på gruslager.

Mörkgrått ganska torrt lerlager.

Svämtorvlager, blir kraftigare mot öster, är vid östra kanten ca 0,7 m tjockt. (+14,3-13,6).

Under svämtorvlagret kommer ett lager av orörd grå lera.

Provgrop IX

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+14,7 - 14,4	0 - 0,3	meter
+14,4 - 14,1	0,3 - 0,6	"
+14,1 -	0,6 -	"

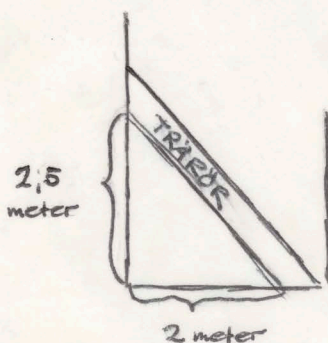
Grävningen slutade på ca 1,25 m under markytan (+13,5) vid ledningen, resp. 0,6 m under markytan (+14,1) vid muren (ca 3 m från västra kanten).

Gatsten på gruslager.

Svämtorvblandad svartgrå lera med inslag av tegelskrot.

Mur av gråsten, lagd i kalkbruk. Muren är från SV schakthörnet genombruten av ett mot NO diagonalt gående vattenledningsschakt. Vattenledningen (av trä) ligger på ca +13,5 (översida). (ca 1,25 m under markyta).

Fyllningen i schaktet består av omörd lera med svämtorvinblandning. Ledningen vilar på mur. Muren sträcker sig över hela provgropen (7,5 m) och in under schaktkanterna.



Provgrop X

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+14,9 - 14,55	0 - 0,35	meter
+14,55-13,99	0,35- 1,0	"
+13,9 - 12,4	1,0 - 2,5	"

Grävningen slutar på denna nivå.

Gatsten på gruslager.
 Ganska torr mörkgrå lera, omrörd.
 Orörd ljusare lera.

Provgrop XI

<u>Avvägd nivå</u>	<u>Nivå under markyta</u>	
+14,25-13,85	0 - 0,4	meter
+13,85-13,15	0,4 - 1,1	"
		"
+13,15-12,65	1,1 - 1,6	"
+12,65-12,15	1,6 - 2,1	"
+12,15-11,95	2,1 - 2,3	"
+11,95-11,15	2,3 - 3,1	"
+11,15-10,85	3,1 - 3,4	"

Grävningen slutar på denna nivå.

Gatsten på gruslager.
 Lera blandad med jord och sand,
 lite murbruk och tegelskrot.
 Mot östra delen av schaktet är
 lagret endast 15 cm tjockt.
 (Lagret ojämnt vågigt).
 Ljust blågrå fet lera med in-
 sprängda tunna bruna skikt (torv-
 liknande).
 Skiktat svämtorvlager (mossa
 förekommer) med grå lerränder.
 Brun svämtorv.
 Ljust gråblå lera.
 Gul lera.

SALUHALL

IX

IX

VIII

VII

VI

V

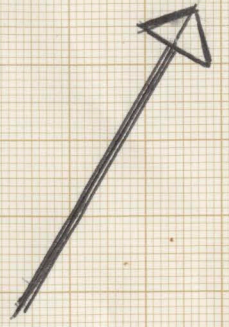
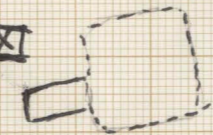
IV

III

II

I

IX



KUNGSTORGET, GÖTEBORG

Provgrävning

Skala 1:400

Mona Lorentsson
maj -75

Vgl. Göteborg, Kungstorget. Provgävning 1975.

Fotobilaga



Fig. 1. Provgrop I. Översikt mot nordväst.



Fig. 2. Provgrop I. Mur.



Fig. 3. Provgrop II. Översikt mot nordväst.



Fig. 4. Provgrop III. Översikt mot nordväst.



Fig. 5. Provgrop V. Översikt mot nordväst.



Fig. 6. Provgroparna I-V. Översikt mot nordöst.



Fig. 7. Provgrop VI. Översikt mot nordväst.



Fig. 8. Provgrop VII. Översikt mot nordväst.



Fig. 9. Provgrop VIII. Översikt mot norr.



Fig. 10. Provgrop IX. Översikt mot nordväst.



Fig. 11. Provgrop IX. Mur (till höger), genombruten av lednings-
schaktet med trärör, mot nordost.



Fig. 12. Provgroparna VI - IX. Översikt mot sydväst.



Fig. 13. Provgrop X. Översikt mot norr.



Fig. 14. Provgrop XI. Översikt mot sydost.